

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У 1964–1979 РР.

У статті здійснено аналіз розвитку студентського самоврядування у період 1964–1979 рр. Визначено тенденції та закономірності становлення даного феномену у визначений період. Розглянута робота комсомольської та профспілкової організації вищих навчальних закладів; діяльність студентських наукових гуртків та студентських проектно-конструкторських бюро; спортивних клубів; художньої самодіяльності; студентської преси; суспільно-корисної діяльності та здійснено аналіз самоврядної активності у гуртожитках.

Ключові слова: студентське самоврядування; вищий навчальний заклад; суспільно-корисна діяльність; студентські гуртки; комсомольська організація; профспілкова організація.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Питання студентського самоврядування набуває все більшого звучання у контексті актуалізації принципів демократії в розбудові Української незалежної держави. У ряді державних документів йдеться про важливість запровадження системи ефективного студентського самоврядування у роботу вищих навчальних закладів: закон «Про освіту» від 23 травня 1991 року №1060–ХІІ (зі змінами), закон «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556–VII (зі змінами), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про державний вищий навчальний заклад» від 5 вересня 1996 року №1074 (зі змінами).

Аналіз останніх досліджень та публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Дослідження питання самоврядування у галузі вищої освіти здійснювали Т. І. Бондар, О. І. Василькова, Л. В. Делінгевич, Х. П. Мазепа, І. Г. Максименко, В. М. Мокляк, С. В. Новіков, Н. П. Онищенко, К. Л. Потопа, Л. М. Сергєєва, Р. В. Сопівник, Т. В. Степура, Л. О. Шеїна; зарубіжні науковці – Є. П. Белозерцев, Л. Д. Варламова, Т. І. Волчок, Г. В. Гарбузова, І. З. Глікман, А. І. Давидова, О. Л. Жук, Л. Я. Зайгатова, І. Ф. Єжукова, А. М. Єршов, А. Я. Каламетдінова, І. С. Клименко, О. А. Колмогорова, І. М. Крещенко, О. В. Сайкіна, С. Я. Соломатін, О. В. Стукалова, А. Ф. Шарафєєва, Н. Т. Шафігулліна, Н. Т. Шигапова та ін. Проте, цілісного дослідження розвитку студентського самоврядування у обраний період не відбувалось.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз розвитку студентського самоврядування у період 1964–1979 рр.; визначення тенденцій і закономірностей розвитку студентського самоврядування даного етапу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Період 1964–1979 рр. позначено консерватизмом і стагнацією цінностей радянської доби. Демократичні тенденції слабшали, сили бюрократизму і кон-

серватизму не тільки взяли гору, а й дедалі зміцнювалися. Утверджувався командно-адміністративний соціалізм, що породжував байдужість, соціальну пасивність суспільства. Проте немає підстав розглядати 60–80-і роки як «чорний провал», період безвиході [3, с. 128].

Аналіз наукової, історичної літератури та архівних джерел дозволив визначити наступні тенденції, що мали місце у вищій школі в 1964–1979 рр. Партійна доктрина була визначальною для функціонування всіх сфер діяльності, включаючи і освітньо-виховну діяльність вищих навчальних закладів. Зміни в науці та техніці вимагали змін у системі підготовки фахівців, проте навчальні програми практично не зазнавали коректив. Загальна тенденція екстенсифікації мала вплив і на сферу вищої освіти. Кількість навчальної інформації зростала, збільшувалась кількість аудиторних занять. Самостійна робота студентів здебільшого відзначалась формалізмом. Внаслідок збільшення ваги адміністративних методів керівництва, коли тотального контролю зазнавало навчальне, громадське, особисте життя студентів, створювались умови для формування інертності мислення та діяльності студентів.

Поруч із негативними тенденціями, мали місце спроби активізації студентського самоврядування. В середині шістдесятих років відділ студентської молоді ЦК ВЛКСМ докладав зусиль до розвитку студентського самоврядування на базі комсомольської організації. Варто зазначити, під час функціонування ВЛКСМ інші додаткові органи студентського самоврядування, що були б незалежними від комсомольської організації, не створювались.

У квітні 1966 року проведено першу всесоюзну студентську конференцію, де слухались питання активізації участі студентських колективів в організації навчально-виховного процесу та визначення суті та ролі студентського самоврядування в означеному процесі. Делегати конференції прийшли до висновку, що студентське самоврядування не повинно бути самоціллю, а виконувати роль засобу виховання молодих спеціалістів, визначення прав та обов'язків

студентів, відповідальності, здатності приділяти увагу всім сферам студентського життя. Бути методом виховання самостійності та активності.

Делегати конференції визначили коло повноважень студентського самоврядування: право вносити зауваження та побажання щодо якості навчання, змісту навчальних планів, інших сфер життєдіяльності вищого навчального закладу з подальшим розглядом пропозицій на засіданнях ради вищого навчального закладу, де остаточне рішення приймає очільник закладу; шефство груп старшокурсників над першокурсниками з метою адаптації останніх до вузівського життя; участь у роботі комісій по призначенню стипендій, відрахування та поновлення, розподілу випускників, складанні розкладу занять; розвивати науково-дослідну діяльність студентів; підтримувати практику студентського самообслуговування. Не зважаючи на декларування участі в управлінні студентським життям, центральна роль належала керівництву вищого навчального закладу, що керувалось партійними доктринами та інструкціями профільних міністерств і відомств.

Крім того, загальний рівень студентської активності, порівняно з періодом «відлиги», значно знизився. Комсомольські функціонери пояснювали дане явище покращенням життя студентів, споживачьким ставленням до дійсності. Проте аналіз історичної літератури та архівних джерел призводить до висновку, що зниження активності органів студентського самоврядування – наслідок заорганізованості, формалізму та обмеження свободи думки, індивідуального вияву власної особистості, що сприймалась лише у нерозривній єдності з колективом.

Система студентського самоврядування у 1964–1979 рр. продовжувала функціонувати на основі принципів централізму, підзвітності, взаємозалежності, дисципліни, підкорення більшості, розгортання критики та самокритики. Основними цілями студентського самоврядування можна визначити: підвищення комуністичної свідомості та самосвідомості; виховання особистої та колективної відповідальності; формування працелюбності на основі суспільно-корисної діяльності та самообслуговування; активізація соціальної активності; підвищення успішності навчання; активізація наукової роботи студентів; посилення військово-патріотичного та інтернаціонального виховання; формування здорового способу життя студентів засобами спорту та туризму; естетичне виховання студентів через культмасову роботу.

На Всесоюзному зльоті студентів у 1978 році Л. І. Брежнєв заявив: «Ми кровно зацікавлені в тому, щоб студент ріс людиною з яскраво вираженою громадською жилкою, не мислив себе поза колективом» [8, с. 41]. Дана теза визначила розвиток студентського самоврядування доби застою, коли поруч з високою колективною активністю відсутні умови для активності індивідуальної, що нівелює смисли такої діяльності, знецінює її для конкретної людини. Сутність та стан студентського самоврядування мають пряму залежність від рівня розвитку

демократичних тенденцій у суспільстві та соціального замовлення [1, с. 20]. Доба стагнації зумовила формалізм і у студентських колах.

Аналіз наукової літератури та архівних джерел свідчить про те, що структура студентського самоврядування не зазнала значних змін, порівняно з 1956–1963 рр. На чолі студентського самоврядування були комсомольські збори вищого навчального закладу. Комсомольська організація здійснювала керівництво студентським життям. На факультетах, в академічних групах регулярно проводились комсомольські збори.

Якщо комсомольська організація виконувала функції ідеологічного контролю, загальної організації студентського життя, то профспілкова безпосередньо займалась навчальною, трудовою, спортивною, естетичною сферами діяльності студентів.

З діяльністю профспілок пов'язаний рух наставництва, що отримав поширення в 1970-х роках. На виробництві, у викладанні, на військовій службі він знаходив виявлення через прикріплення молодих кадрів до більш досвідчених з метою кращої адаптації та входження в роботу в нових умовах. У студентських колах практикувалось наставництво старшокурсників над першокурсниками, введення їх до громадського життя, знайомство з вимогами до організації навчального процесу та позааудиторної діяльності.

Наставництво входило до шефської діяльності студентського самоврядування. Крім цього, шефська діяльність включала допомогу школам у організації роботи гуртків технічної творчості, художньої самодіяльності; організацію свят і концертів у школах, на підприємствах, у колгоспах; просвітницьку роботу в підшефних організаціях; допомогу дитячим кімнатам міліції у роботі з неповнолітніми.

Значна увага приділялась організації наукової роботи студентів. За ініціативи студентського самоврядування та кафедр створювались студентські наукові товариства, що сприяли поглибленню знань студентів, виробленню практичних умінь дослідної роботи та навичок як науковця, так і керівника наукового об'єднання. Саме тут проявлялась самостійність, формувались навички конструктора, організатора, експериментатора. Рівень самостійності студентів у науковій роботі визначався мірою їх підготованості та обдарованості.

Вивчення наукової літератури та архівних джерел засвідчило про існування в ряді вищих навчальних закладів України лабораторій конкретних соціологічних досліджень, активними учасниками яких, поруч із викладачами, були і студенти. Соціологічні лабораторії функціонували у Київському, Харківському, Львівському, Одеському університетах, Миколаївському кораблебудівному інституті. Особливо значущим є те, що у 1970 р. лабораторія конкретних соціологічних досліджень по вузівській тематиці вивчає за завданням Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР стан та шляхи вдосконалення студентського самоврядування. Матеріали цих досліджень використовуються деканатами, громадськими організаціями інституту при плануванні

ідейно-виховної роботи серед студентів у сімдесятих роках. Отже, студенти були долучені до вивчення засад студентського самоврядування, і на державному рівні приділялась увага аналізу даного питання, що створило передумови для початку перших демократичних змін у середині вісімдесятих років.

Здійснений аналіз дозволяє зробити висновок про те, що у 1964–1979 рр. наукова робота студентів у вищих навчальних закладах здійснювалась на високому рівні. Недоліки попередніх років, як-от: розбіжності тематики гуртків та кафедральної і загально-вузівської тематики, відрив наукових досліджень від потреб виробництва та школи, було значною мірою зменшено. Наукові гуртки гуманітарного спрямування стали знаходити більшу реалізацію через участь студентів у конференціях різного рангу, виступах гуртківців перед студентами, населенням. Позитивною тенденцією була активізація діяльності лабораторій наукової організації праці студентів та створення лабораторій конкретних соціологічних досліджень. Закладення в основу керівництва науковою діяльністю самоврядної студентської активності, є позитивним явищем. Хоча центральну роль продовжували відігравати очільники вищого навчального закладу та комсомольська організація.

Аналіз наукової літератури та архівних джерел свідчить про значну увагу до розвитку фізичної культури і спорту через діяльність студентських спортивних клубів. За ініціативи профспілки студентів та кафедр фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах функціонували спортклуби, діяльність яких координував студентський сектор спортивно-оборонної роботи.

Новоутворенням досліджуваного періоду стала діяльність студентських інтерклубів, що сприяло адаптації студентів інших союзних республік до нових умов проживання та навчання, а також забезпечувало реалізацію завдань інтернаціонального виховання. За формою інтерклуби нагадували студентські земляцтва 1920-х років, проте за змістом, на жаль, не виконували таких захисних функцій, реалізуючи передусім ідеологічні завдання.

Вивчення наукової літератури та архівних документів свідчить, що основними формами культмасової роботи були концерти, фестивалі, конкурси-огляди студентської самодіяльності, конкурси-огляди студентської пісні, конкурс естрадних мініатюр, вечори.

Діяльність сектору культмасової роботи у структурі студентського самоврядування демонструє функціонування структурної одиниці, в даному випадку, художньої самодіяльності студентів, обтяженої великою кількістю ідеологічних надбудов: художня рада вищого навчального закладу, що складалась з команди цензорів-викладачів та профспілково-комсомольських активістів, які організували та регламентували студентську самодіяльність вищого навчального закладу; культкомісії факультетів, до складу якої входили комсомольські та профспілкові активісти факультету та заступник декана з виховної роботи. А отже, робота гуртків художньої діяльності ускладнювалась. Вона обумовлювалась відповідністю репертуару провідним завданням ідейно-виховної

роботи у вищому навчальному закладі, що, звісно, узгоджувалось із рішеннями чергового пленуму, партійного з'їзду, наради керівників вищих навчальних закладів; та передбачала слідування прямим вказівкам керівництва: посилити масовість усіх жанрів, підвищити ідейно-художній рівень репертуару та майстерності. На засіданнях рад вищих навчальних закладів говорили про виховання пильності та необхідність належного контролю за репетиціями вечорів і стінною пресою. А отже, попри наявність значної кількості гуртків, умови для вияву студентської активності в галузі художньої самодіяльності були несприятливі.

Свідченням авторитарних тенденцій у вищих навчальних закладах є також і штучне створення сектору друку та наочної агітації в структурі студентського самоврядування. Відтепер студентська преса підлягає централізованому контролю редакційно-видавничої комісії з комсомольських активістів і викладачів, як правило, кафедри марксизму-ленінізму, що суворо стежать за ідеологічним наповненням номерів та відсутністю «сумнівної» інформації. Під контроль комісії підпадають багатотиражні вузівські газети, стінна преса і радіогазети, що найбільш поширені в гуртожитках.

Аналіз засвідчив, що суспільно-корисна діяльність студентів, порівняно з 1950 – початком 1960-х рр., продовжує здійснюватись досить активно. Це знаходить вияв у роботі комплексних студентських бригад, до складу яких, поруч із студентами, входять професійні працівники-консультанти. Студентські бригади ремонтують навчальні корпуси, гуртожитки. Працюють на об'єктах міста, області. Силами студентів наводиться лад на вузівських присадибних ділянках, підтримується порядок у корпусах, гуртожитку.

Студентська рада гуртожитку координує житлово-побутові, культ-масові, медико-санітарні, спортивні аспекти життя студентів-мешканців гуртожитків. Що свідчить про збереження студентської самоврядної активності у гуртожитках. За порядок відповідають студентські коменданти, чергові, старші по поверху. Студентською радою здійснюється контроль за якістю обслуговування та якістю харчування студентів у їдальні. Регулярно проводяться вечори відпочинку, літературно-музичні вечори, науково-популярні лекції, КВК, диспути, кіноперегляди, спортивні змагання.

Новою формою для середини 1960-х років стало проведення змагань клубу веселих і кмітливих, що мали місце і в гуртожитках, і в масштабах вищого навчального закладу, і між командами різних вищих навчальних закладів.

До викладачів ставляться більш високі вимоги щодо відвідування гуртожитків з метою додаткового контролю за життям студентів і проведення просвітницької роботи з питань пропаганди здорового способу життя, комуністичної поведінки у побуті. З цією ж метою використовується стінна преса, радіо, фотовітрини, листи-блискавки. Посилилась роль кураторів академічних груп, основним завданням яких є створення студентського колективу. Проте, як основне знаряддя створення колективу використо-

ували словесні методи, серед яких домінували політінформації. Перевага словесного підходу над діяльнісним формалізує роботу куратора і залишає питання формування колективу на розсуд лідерів групи: профорга та старости.

У роботі по покращенню побутових умов використовується соціалістичне змагання між групами, кімнатами, факультетами шляхом проведення огляду-конкурсу на кращу кімнату. Проводяться республіканські конкурси на кращу організацію умов праці, побуту і відпочинку студентів під егідою Міністерства освіти України, Республіканського комітету профспілки працівників освіти, вищої школи та наукових установ. Змагальний характер даних заходів стимулює студентів дотримуватись порядку у гуртожитках, проте постійний контроль та оцінка стану кімнат у гуртожитку є втручанням в особистий простір студентів і порушує демократичні засади їх існування. Особливо, якщо додати, що в гуртожитках здійснювався суворий контроль за моральним обличчям мешканців, практикувалось функціонування «жіночих» і «чоловічих» гуртожитків, визначався регламент спілкування та суворий режим роботи гуртожитку.

Здійснений аналіз свідчить про те, що у 1964–1979 рр. рух студентських будівельних загонів продовжує активно функціонувати та посилюватись. У 1966 році уряд СРСР звертається до молоді [4] із закликом взяти участь у найважливіших будівництвах п'ятирічки. 26 травня 1967р. прийнята Постанова ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР «Про заходи щодо покращення організації та підвищення ефективності літніх робіт студентів» [2]. Робота у студентських будівельних загонах сприяла підвищенню управлінської культури та лідерських навичок студентів. За відомостями соціологічних досліджень 1967–1978 рр., якщо до участі в трудовому семестрі студенти в основному боялись здійснювати керівництво колективом, то після роботи в загонах 50 % командирів висловлювали готовність займатися організаційною діяльністю [2]. Бійці студентських будівельних загонів повторювали свої «трудові подвиги» не один рік.

Попри наявність недоліків у системі суспільно-корисної діяльності студентів, як-от: окремі порушення фінансової та трудової дисципліни, суворі умови побуту та праці студентів, відсутність виборності на керівні посади у самоврядуванні загонів, засилля форм ідеологічної роботи, варто відзначити значну роль студентських будівельних загонів у формуванні особистості лідера завдяки наступним умовам: формування соціальної зрілості через відповідальне ставлення до праці, майна; вироблення організаторських умінь; становлення самостійності за умов ситуацій прийняття рішень; формування виконавчої дисципліни; згуртування колективу через участь у різних видах діяльності.

Зважаючи на приціпну увагу органів партійного керівництва до питань ідеологічного виховання студентів, особливе місце у структурі функціонування студентського самоврядування належало навчанню

комсомольсько-профспілкового активу та діяльності факультету громадських професій.

Діяльність факультету громадських професій передбачала підготовку студентів до суспільно-корисної громадської діяльності та переслідувала цілі ідейного виховання. Заняття проходили у вільний від профільного навчання час, на базі різних факультетів вищого навчального закладу. Цікавим є той факт, що в деяких вищих навчальних закладах факультети громадських професій функціонують з середини 1960-х рр. і донині. Прикладом такого закладу є Луганський національний аграрний університет. У досліджуваний період у вищих і середніх спеціальних навчальних закладах створені 162 факультети та школи громадських професій, в яких займається двадцять вісім тисяч майбутніх фахівців. Функціонування факультетів громадських професій утверджувало тезу: «Тільки актив – така наша радянська соціалістична норма» [7, с. 51]. Значною роль факультету громадських професій була і у навчанні комсомольсько-профспілкового активу. Вироблення лідерських навичок, озброєння організаційними вміннями – необхідні передумови ефективної діяльності лідерів студентського самоврядування.

Проте, здійснений аналіз свідчить, що основна увага у школі комсомольсько-профспілкового активу приділялась ідеологічним питанням, спрямуванню лідерів на ідею навчання колективу в дусі комунізму, без урахування індивідуальних психологічних відмінностей окремої особистості та академічної групи. Ще у 1965 році відзначалось: «Політико-виховна робота здійснюється за шаблоном в усіх групах, без належної диференціації. Мало цікавих бесід, зустрічей, лекцій» [6, с. 21]. А отже, конструктивна ідея формування активу та його підготовки до громадської діяльності, була надто заформалізованою значною кількістю зайвих ідеологічних занять та нестачею практичних порад психолого-педагогічного характеру по формуванню колективу та управлінню ним.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Аналіз діяльності студентського самоврядування у 1964–1979 рр. призводить до висновку про наявність наступних закономірностей у функціонуванні даного феномену: збільшення ваги адміністративних методів керівництва, тотальний контроль навчального, громадського, особистого життя студентів, створює умови для формування інертності мислення та діяльності студентів; функціонування студентського самоврядування на основі принципів централізму, підзвітності, взаємозалежності, дисципліни, підкорення більшості, розгортання критики та самокритики обмежує вияв творчої ініціативи студентів; студентське самоврядування сприяє розвитку демократії за умов, коли воно не є самоціллю, а виконує роль засобу виховання молодих спеціалістів, відповідальності, здатності приділяти увагу всім сферам студентського життя, виховання самостійності та активності; залежність студентського самоврядування від політичних організацій обмежує можливість реалізації демократичних принципів його життєдіяль-

ності; функціонування значної кількості студентських секцій, гуртків, товариств, факультетів громадських професій, створюють умови для індивідуальної самореалізації особистості та навчання взаємодії у системі самоврядних колективів; колективні традиції сприяють згуртуванню студентського колективу та утвердженню засад студентського самоврядування; суспільно-корисна діяльність за умов, коли вона є усвідомлена й особистісно значуща, сприяє становленню особистості активіста зі стійкою громадянською позицією; формуванні особистості лідера через систему суспільно корисної діяльності відбувається завдяки наступним умовам: формування соціальної зрілості через відповідальне ставлення до праці, майна, вироблення організаторських умінь, становлення самостійності за умов ситуацій прийняття рішень, формування виконавчої дисципліни, згуртування ко-

лективу через участь у різних видах діяльності; рівень розвитку студентського самоврядування залежить від рівня реалізації демократичних тенденцій суспільства та соціального замовлення.

Вивчення розвитку студентського самоврядування у 1964–1979 рр. дозволяє визначити його тенденції, характерні для даного періоду: зростання адміністративних методів керівництва; тотальний контроль навчального, громадського, особистого життя студентів; зниження загального рівня активності студентів, порівняно з періодом «відлиги»; заорганізованість, формалізм; обмеження свободи самовираження; регламентація студентської самодіяльної активності.

Подальшого дослідження потребує проблема становлення студентського самоврядування в періоди 1980–1990 рр., 1991–2016 рр.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давыдова А. И. Студенческое самоуправление как средство повышения качества подготовки специалистов в системе среднего профессионального образования: Дисс... канд. пед. наук: 13.00.08 / А. И. Давыдова. – Ульяновск, 2009. – 280 с.
2. Иваненков С. П., Сазонов И. Е. Студенческие трудовые отряды: опыт, анализ, перспективы [Электронный ресурс] / С. П. Иваненков, И. Е. Сазонов – Санкт-Петербург, 2001. – Режим доступа: <http://ivanenkovs.narod.ru/monogar/10.htm>.
3. Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні : історія, досвід, уроки (1917–1985 рр.) / В. К. Майборода – К. : Либідь, 1992. – 196 с.
4. Об общественном призыве молодежи на важнейшие стройки пятилетки: Постановление ЦК КПСС и Совета министров СССР № 441 от 06. 07. 1966. // Сборник постановлений ЦК КПСС. – 1966. – №10. – С. 100.
5. Овчинников В. В. Студенческое самоуправление в России: социологический анализ: дисс. канд. соц. наук : 22.00.04 / В. В. Овчинников. – Москва, 2007. – 132 с.
6. Державний архів Миколаївської області. – Ф. Р-993 Миколаївський державний педагогічний інститут ім. В. Г. Белінського, 8406 од.зб., 1920–1941, 1944–1985 рр. – Опис 2. – Спр. 401. Протоколи засідань ради інституту Миколаївського педагогічного інституту ім. В. Г. Белінського. 30. 08. 1965–22. 07. 1966. – 74 с.
7. Державний архів Миколаївської області. – Ф. Р-993 Миколаївський державний педагогічний інститут ім. В. Г. Белінського, 8406 од. зб., 1920–1941, 1944–1985 рр. – Опис 2. – Спр. 649. Звіт про навчально-виховну роботу Миколаївського педагогічного інституту ім. В. Г. Белінського за 1973–1974 навчальний рік. – 105 с.
8. Державний архів Миколаївської області. – Ф. Р-993 Миколаївський державний педагогічний інститут ім. В. Г. Белінського, 8406 од. зб., 1920–1941, 1944–1985 рр. – Опис 2. – Спр. 876. Звіт про навчально-виховну роботу Миколаївського педагогічного інституту ім. В. Г. Белінського за 1978–1979 навчальний рік. – 123 с.

Трибулькевич Е. Г., Институт высшего образования Национальной академии педагогических наук Украины, г. Киев, Украина

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СТУДЕНЧЕСКОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В 1964–1979 ГГ.

В статье осуществлен анализ развития студенческого самоуправления в период 1964–1979 рр. Определены тенденции и закономерности становления данного феномена в определенный период. Рассмотрена работа комсомольской и профсоюзной организации высших учебных заведений; деятельность студенческих научных кружков и студенческих проектно-конструкторских бюро; спортивных клубов; художественной самодеятельности; студенческой прессы; общественно-полезной деятельности и осуществлен анализ студенческой активности в общежитиях.

Ключевые слова: *студенческое самоуправление, высшее учебное заведение; общественно-полезная деятельность; студенческие кружки; комсомольская организация; профсоюзная организация.*

Tribulkevich K. G., Institute of the higher education of National academy of pedagogical sciences of Ukraine, Kiev, Ukraine

TENDENCIES OF DEVELOPMENT OF STUDENT'S SELF-GOVERNMENT IN 1964–1979.

In article the analysis of development of student's self-government during the period, 1964-1979. Tendencies and regularities of formation of this phenomenon during a certain period are defined. The considered work of the Komsomol and trade-union organization of higher educational institutions; activity of student scientific circles and

student's design bureaus; sports clubs; amateur performances; student's press; socially useful activity the analysis of student's activity in hostels is also carried out.

The analysis of activity of student's self-government in 1964–1979 leads to a conclusion about existence of the following regularities in functioning of this phenomenon: increase in value of administrative methods of the management, total control of educational, public, private life of students, creates conditions for formation of inertness of thinking and activity of students; functioning of student's self-government on the basis of the principles of centralism, the accountability, interdependence, discipline, submission to the majority, expansions of criticism and self-criticism limits manifestation of a creative initiative of students; student's self-government promotes development of democracy in conditions when it isn't end in itself, and carries out a role of an educational tool of young specialists, definition of the rights and duties of students, responsibility, ability to pay attention to all spheres of student's life, education of independence and activity; dependence of student's self-government on the political organizations limits a possibility of realization of democratic principles of his activity; functioning of a significant amount of student's sections, circles, societies, faculties of public professions, create conditions for individual self-realization of the personality and training in interaction in system of the self-coping collectives; collective traditions promote unity of student's collective and the statement of bases of student's self-government; socially useful activity in conditions when it is realized and significant, promotes formation of the identity of the activist with a resistant civic stand; formation of the identity of the leader through system of socially useful activity happens thanks to the following conditions: formation of a social maturity through a responsible attitude to work, property; development of organizing abilities; formation of independence in the conditions of decision-making situations; formation of performing discipline; unity of collective through participation in different types of activity; the level of development of student's self-government depends on the level of realization of democratic tendencies of society and the social order. Student's self-government in 1964–1979 functioned on the basis of the principles of centralism, the accountability, interdependence, discipline, submission to the majority, expansions of criticism and self-criticism. The main forms of student's self-government were: mass debates, thematic evenings, meetings with the famous people, lectures, campaigns, excursions, performances, competitions, sports contests, concerts, festivals, film viewings, conferences, Komsomol meetings of a higher educational institution, the general trade-union meetings, meetings; group a political information, discussions of books, newspapers, release of wall newspapers and stands, training of a Komsomol and trade-union asset, training at faculty of public professions, Komsomol and trade-union meetings of the academic groups, labor affairs in student's construction groups and student's integrated teams, meetings of student scientific circles and design offices, meetings of student councils of hostels and the domestic, cultural, medical and sanitary, sports commissions. Studying of development of student's self-government in 1964–1979 allows to define his tendencies characteristic of this period: growth of administrative methods of management; total control of educational, public, private life of students; decrease in the general level of activity of students; formalism; restriction of a freedom of expression; regulation of student's amateur activity.

Keywords: *student's self-government; higher educational institution; socially useful activity; student circles; Komsomol organization; trade-union organization.*

Рецензенти: д-р псих. наук, професор Я. В. Васильєв;
д-р пед. наук, професор В. К. Майборода

© Трибулькевич К. Г., 2016

Дата надходження статті до редколегії 29.04.2016